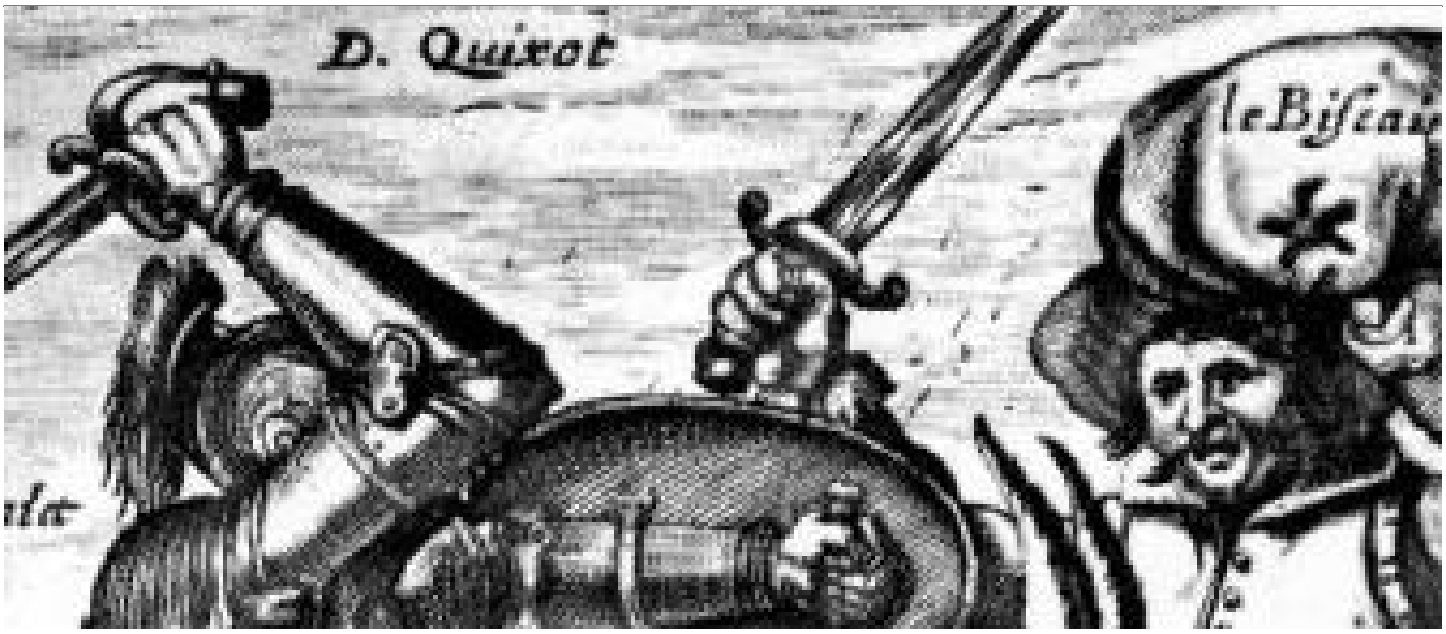

Quixot i no pas Quichotte

Autor: Francesc Navarro i Fàbrega
Data de publicació: 10-09-2014

Una nova dada trobada per En Francesc Navarro en una edició francesa del Quixot, apareguda vers el 1648 , ens revela que els francesos preferien dir Quixot a Don Quijote.

No fa gaire temps vaig llegir l'interessant article d'en Dídac Cabrera en el qual analitza la manera com s'ha traduït en llengües estrangeres el títol d'El Quixot. Al seu escrit comenta quines són les formes fonètiques del nom Quixot que han quallat en diversos idiomes i destaca que la fonètica de les traduccions estrangeres del mot Quixot són, en la seva majoria, molt més properes a la forma catalana, per tal com acaben en el so "ot", que a les formes castellanes "Quixote" o "Quijote".

Si ens basem en les normes de fonologia potser podríem debatre sobre si les formes italiana i francesa del mot Quixot, Chisciotte i Quichotte respectivament, són veritablement més properes a la fonètica catalana, però ni el moment ni un servidor són els adients per dirimir aquest tema.

Sigui com sigui, encuriosit per aquest i altres articles de l'Institut Nova Història, vaig començar a fullejar una traducció francesa de l'obra cervantina que tenia a la meva humil biblioteca (traducció de Louis Viardot i edició de Maurice Bardon, Editorial Garnier, Paris, 1961). Llegint el llibre en vertical, i endavant i endarrere, vaig ensopegar amb un full on es reproduïa una planxa realitzada als voltants de l'any 1648 per un gravador francès anomenat Jacques Lagniet. La imatge em va sobtar veritablement, perquè conté no una, sinó dues vegades, el mot clar i català Quixot.

A continuació, vaig voler saber més sobre l'autor d'aquest gravat i si ell n'era també el dibuixant. La meva sorpresa va continuar quan vaig llegir que En Jacques Lagniet era l'autor d'un joc de 38 gravats en coure dedicats a l'obra d'El Quixot, i que en francès porta el títol de Les advantures du famaux chevalier Dom Quixot de la Manche et de Sancho Pansa son escuyer. L'il·lustrador sembla que va ser un tal Jérôme David, del qual no he pogut trobar cap referència biogràfica. No he tingut accés a tots els gravats, però, llegint el títol original de l'obra d'En Lagniet i veient l'estampa ja mencionada, no dubto gens a pensar que la resta de gravats també apareixen amb el nom Quixot. També cal destacar

que aquestes imatges realitzades per En Lagniet són de les primeres a realitzar-se a França després que l'obra es publiqués per primera vegada l'any 1614.

Curiosament, l'editor de la traducció francesa mencionada més amunt, Maurice Bardon, que és un cervantista francès de renom, no es fa ressò d'aquesta forma "peculiar" i primerenca de Quixot. Tanmateix, gràcies als arguments llargament exposats per en Jordi Bilbeny i altres autors, de seguida podem entendre que ens trobem davant d'una dada destacable que revela que a França hi va haver una forma anterior a l'actual forma afrancesada Quichotte i que aquesta forma era, curiosament, la catalana Quixot.

Aquesta és una dada més que ve a sumar-se i donar més suport, si escau, a la tesi presentada per en Jordi Bilbeny des de fa anys i estaria en línia amb les troballes que en Lluís Maria Mandado ha hanat desvelant darrerament, entre les quals també destaca la forma catalana Quixot que apareix en el títol d'una de les primeres publicacions en anglès de l'obra serventina.

Francesc Navarro i Fàbrega

10 de setembre del 2014